

Dit profiel dient gelezen, geïnterpreteerd en gebruikt te worden in combinatie met de 'Leeswijzer profielen Natura 2000 versie 2026', waarin de noodzakelijke uitleg van de verschillende paragrafen vermeld is.

A162 Tureluur (*Tringa totanus*)

A. Algemeen

1. Kenschets

1.1 Beschrijving

De tureluur is een middelgrote steltloper (lengte 24-27 cm) met een lange snavel en opvallend rode poten. De bovenzijde van het verenkleed is bruin, de borst en flanken zijn gestreept. In vlucht heeft de soort een witte wig op de rug en een opvallende witte vleugelachterrand. De tureluur broedt in graslanden, hoogveengebieden, steppen en open moerasgebieden in de gematigde en noordelijke (boreale) klimaatzones, waaronder in Nederland.

Het netwerk aan flyway-populaties binnen Europa is complex: er zijn vier verschillende flyway-populaties, die alle in meer of mindere mate op enig moment Nederland aandoen. De Nederlandse broedpopulatie, vermoedelijk

vooral behorende tot de flyway-populatie van West-, Centraal- en Oost-Europa (ondersoort *totanus*), verlaat na de broedtijd grotendeels het land. Nederland wordt dan vooral aangevuld met overwinteraars uit de flyway-populatie 'IJsland en Faeröer/West-Europa' (ondersoort *robusta*) en mogelijk ook kleine aantallen van de flyway-populatie 'Groot-Brittannië en Ierland/Groot-Brittannië, Ierland, Frankrijk' (ondersoort *totanus*). Daarnaast trekken er in juli en augustus grote aantallen tureluurs van de Noord-Europese flyway-populatie (tevens ondersoort *totanus*) door op weg naar hun zuidelijker gelegen winterverblijf. Gedurende deze periode zijn de tureluuraantallen in Nederland dan ook het grootst.

Bron: Saxifraga – Peter Meininger

1.2 Relatief belang binnen Europa

Wegens het complexe netwerk aan verschillende flyway-populaties die Nederland aandoen buiten de broedtijd is het lastig om het precieze aandeel van elke flyway binnen Nederland te bepalen. De doortrekpiek vindt plaats in juli en augustus, en zal voornamelijk vogels van de Noord-Europese flyway-populatie betreffen. De Noord-Europese flyway-populatie wordt geschat op 160.000-240.000 vogels, waarvan in Nederland 17-33% verbleef tijdens de trektijd in de periode 2015/16-2020/21.

1.3 Aandeel van populatie in Vogelrichtlijngebieden

Het gemiddeld seizoensgemiddelde¹ tureluur betrof 19.900 vogels in de periode 2015/16-2020/21, waarvan zich ca. 92% binnen Vogelrichtlijngebieden met een instandhoudingsdoel voor de soort bevond. Zie paragraaf 4 voor meer informatie over het huidige voorkomen. Zie [de soortpagina op natura2000.nl](#) voor een overzicht van de gebieden met een instandhoudingsdoel voor de soort.

¹ De som van maandelijkse schattingen (tellingen en modelvoorspellingen voor juli-juni), gedeeld door 12. Seizoensgemiddelde is een maat voor de aanwezigheid van een soort in het gehele niet-broedseizoen waar afzonderlijke maandaantallen sterk van elkaar kunnen wisselen. Ze geven een betrouwbaarder beeld dan seizoensmaxima, waar toeval een grotere rol speelt.

B. Bescherming

2. Status

Tureluur *Tringa totanus* (A162), ondersoorten *robusta* en *totanus*. Niet in bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogel zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn (inwerkingtreding 1981). Voor Vogelrichtlijngebieden in Nederland relevant als niet-broedvogel.

3. Ecologie

3.1 Algemene beschrijving leefgebied

In de intergetijdengebieden zoeken tureluurs buiten de broedtijd voedsel op drooggevalen getijdenplaten, met name langs de randen van geulen en prieden, op slikkige platen, in achtergebleven ondiepe plassen en langs de randen van mossel- en oesterbanken. In het binnenland zoekt de soort voedsel in slikkige gedeelten of in zeer ondiep water in waterrijke gebieden en na periodes met regen ook in vochtige graslanden. Rusten doen de tureluurs in rustige open landschappen nabij het voedselgebied. Dat zijn bijvoorbeeld kwelders, binnendijks gelegen graslanden en gebieden met ondiep water en slikranden, zoals inlagen en kreken. Tureluurs gebruiken in getijdegebieden gezamenlijke hoogwatervluchtplaatsen waar zich grote groepen concentreren.

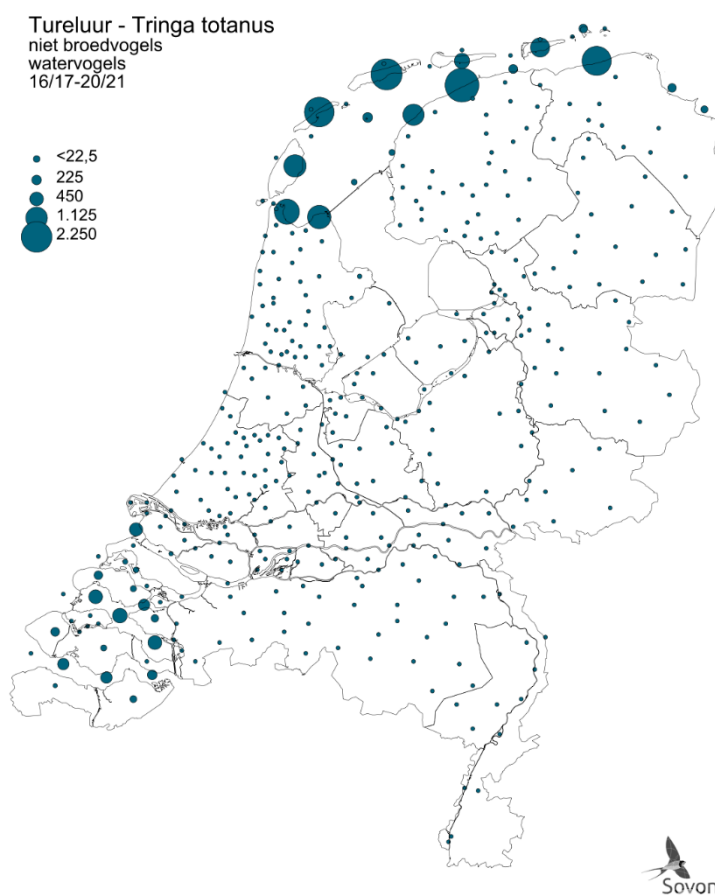
3.2 Voedsel

Het voedsel van de tureluur buiten de broedtijd bestaat uit wormen, kleine kreeftachtigen, garnalen, schaaldieren en slakjes. In intergetijdengebieden wordt regelmatig 's nachts gevoerageerd. Een deel van de tureluurs verdedigt in de winter voedselterritoria op het wad.

C. Voorkomen, Staat van Instandhouding, drukfactoren en maatregelen

4. Huidig voorkomen

De op doortrek in Nederland pleisterende populatie van de tureluur, ondersoort *totanus*, omvatte naar schatting maximaal 33.800-66.200 vogels in de periode 2015/16-2020/21. Van de ondersoort *robusta* waren tijdens de doortrek in dezelfde periode naar schatting maximaal 2.400-13.800 vogels aanwezig en in de winter maximaal 2.400-9.300 vogels. De verspreiding van niet-broedvogels is sterk gebonden aan de intergetijdengebieden, waarbij het Waddengebied de meeste vogels herbergt. De grootste aantallen hierbinnen bevinden zich langs de Friese vastelandskust, de westelijke eilanden en de Groningse vastelandskust. In het Deltagebied is de Oosterschelde het belangrijkste gebied. Kleine aantallen worden verspreid in de graslandengebieden in Laag-Nederland geteld, dit betreft vooral lokale broedvogels in maart en april. In vergelijking met de jaren tachtig is deze binnenlandse verspreiding nog verder gekrompen. Voor meer verspreidingsinformatie wordt verwezen naar de [soortpagina van Sovon](#).

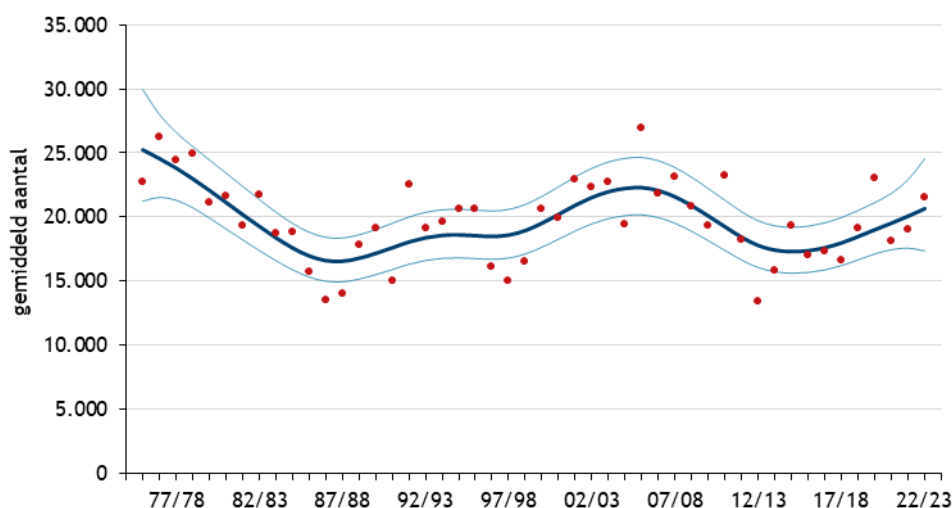
Verspreiding van de tureluur als niet-broedvogel in de periode 2016/17 – 2020/21. Weergegeven is het gemiddelde seizoensgemiddelde (vogels) per hoofdgebiet (cluster van telgebieden).

5. Beoordeling landelijke Staat van Instandhouding

5.1 Trends en ontwikkelingen

De landelijke trend van de tureluur als niet-broedvogel laat zowel op de lange termijn (1980/81-2022/23) als de korte termijn (2011/12-2022/23) een stabiele aantalsontwikkeling zien.

Sinds de jaren tachtig zien we enige schommelingen in de Nederlandse niet-broedpopulatie van de tureluur, maar over het algemeen lijkt de populatie stabiel. De oorzaak achter deze schommelingen is niet altijd duidelijk, hoewel wel blijkt dat tureluurs gevoelig zijn voor streng winterweer. Gedurende strenge winters trekken er meer vogels weg en vindt er grotere sterfte plaats onder de achterblijvers (Bijlsma *et al.* 2001). De aantalsontwikkeling wordt vooral bepaald door de Nederlandse Waddenzee, waar zo'n 80% van de tureluurs in ons land verblijft. In de Zoute Delta zijn tureluurs op de lange termijn afgenomen, vooral als gevolg van een dip van ongeveer tien jaar geleden. Sindsdien lijken de aantallen weer wat toe te nemen (Hornman *et al.* 2024). De tureluurpopulaties uit verschillende delen van Europa laten ook op flyway-niveau een wisselend beeld zien. De IJslandse *robusta*-ondersoort, die in Noordwest-Europa overwintert, is op lange en korte termijn toegenomen. De kleine populatie van Brits/Ierse *totanus*-tureluurs neemt juist op lange en korte termijn af, terwijl de Fenno-Scandinavische en Russische *totanus*-populaties op de lange termijn afgenomen zijn en op korte termijn lijken te stabiliseren (van Roonen *et al.* 2022). Voor meer trendinformatie wordt verwezen naar de [soortpagina van Sovon](#).

De aantalsontwikkeling van de tureluur als niet-broedvogel. Weergegeven is het seizoensgemiddelde in de monitoringgebieden (rode punten), de trendlijn (donkergekleurde lijn) en het 95% betrouwbaarheidsinterval van de trendlijn (lichtgekleurde lijnen). Deze grafiek is gebaseerd op het Meetnet Watervogels (seizoen juli t/m juni). Merk op dat hoewel de aantalsontwikkeling in de monitoringsgebieden representatief wordt geacht voor de landelijke aantalsontwikkeling, het gemiddeld aantal in de figuur niet direct vergeleken kan worden met het landelijk seizoensgemiddelde (zie 1.3) doordat een (klein) deel van de populatie zich buiten de monitoringsgebieden kan bevinden (zie leeswijzer).

5.2 Beoordelingsaspecten Staat van Instandhouding 2022²

i. Verspreidingsgebied: matig ongunstig

De grootte van het verspreidingsgebied van de tureluur is afgenomen sinds de jaren tachtig waardoor het aspect verspreidingsgebied als 'matig ongunstig' wordt beoordeeld. Met name in het binnenland heeft de tureluur terrein verloren (Tijssen 2018).

² Voor een uitgebreide toelichting van de beoordeling van de Staat van Instandhouding in 2022 wordt verwezen naar de bouwsteen (Sovon 2024) en Vogel *et al.* (2021).

ii. Populatie: matig ongunstig

De trend van de tureluurpopulatie wordt sinds de jaren tachtig ondanks enige schommelingen als 'stabiel' beoordeeld (periode 1980/81-2019/20). Desondanks lagen de aantallen in de periode 2014/15-2019/20 gemiddeld iets onder een gunstig niveau voor de populatie, waardoor het aspect populatie als 'matig ongunstig' is beoordeeld.

iii. Leefgebied: matig ongunstig

Het leefgebied is momenteel niet van voldoende omvang en kwaliteit om de populatie op een gunstig niveau in stand te houden.

iv. Toekomstperspectief: matig ongunstig

Ondanks dat de trend op de korte termijn (2008/09-2019/20) stabiel is, spelen er verscheidene knelpunten die een gunstige Staat van Instandhouding (SvI) in de weg staan, waardoor het toekomstperspectief als 'matig ongunstig' wordt beoordeeld.

5.3 Landelijke Staat van Instandhouding

De SvI van de tureluur als niet-broedvogel is in 2022 als matig ongunstig beoordeeld (Sovon 2024). De eerdere SvI beoordelingen zijn in dit document opgenomen zodat zichtbaar is hoe deze over de jaren heen veranderd is³.

Aspect	1981	2004	2015	2022
Verspreidingsgebied	gunstig	gunstig	gunstig	matig ongunstig
Populatie	gunstig	gunstig	matig ongunstig	matig ongunstig
Leefgebied	gunstig	gunstig	gunstig	matig ongunstig
Toekomstperspectief	onbekend	matig ongunstig	matig ongunstig	matig ongunstig
Beoordeling SvI	gunstig	matig ongunstig	matig ongunstig	matig ongunstig

5.4 Landelijke instandhoudingsdoelstelling

Uitbreiding van de omvang en verbetering van de kwaliteit van het leefgebied met een draagkracht voor de uitbreiding tot een populatie van ten minste 23.000 vogels (seizoensgemiddelde) (ministerie van LNVN 2026).

6. Drukfactoren

- *Verdroging*: de tureluur foerageert buiten de broedtijd voornamelijk buitendijks, waardoor verdroging een minder omvangrijk probleem is dan bij steltlopers die vooral in agrarisch gebied foerageren. Desalniettemin kan voor vogels die wél in agrarisch gebied foerageren verdroging een probleem zijn, omdat er als gevolg van verdroging minder bereikbare wormen beschikbaar zijn voor steltlopers (Kleefstra *et al.* 2014, Kleefstra *et al.* 2021).
- *Dynamiek oppervlaktewater/zout water*: als gevolg van onder andere de Deltawerken en andere kustversterkingen is de peildynamiek op verscheidene plaatsen in Nederland afgenomen (Schekkerman *et al.* 1992, Foppen *et al.* 2016), waardoor er minder droogvallende wadplaten beschikbaar zijn. Deze afgenomen peildynamiek is dus ten dele de oorzaak van het verlies van leefgebied (zie drukfactor 'verlies van leefgebied').
- *Klimaat*: hoewel klimaat kan bijdragen aan de verdroging in agrarisch gebied (zie drukfactor 'verdroging'), zal het grootste effect van klimaatverandering te zien zijn in de noordwaartse verschuiving van het overwinteringsgebied van veel steltlopers, wat mogelijk ook geldt voor de tureluur (Maclean *et al.* 2008, van Roomen *et al.* 2022). Het effect van deze noordwaartse verschuiving op de aantallen in Nederland is echter moeilijk te voorspellen omdat er vier verschillende flyway-populaties Nederland aandoen, welke hier deels overwinteren maar deels ook alleen op doortrek zijn. Afhankelijk van welke flyway-populaties hun overwinteringsgebieden het meest verschuiven als gevolg van klimaatverandering, kan het effect op de Nederlandse aantallen zowel positief als negatief uitpakken. De gevolgen van klimaatverandering voor een waarschijnlijke zeespiegelstijging worden bij 'verlies van leefgebied' besproken.
- *Ziekten*: hoewel er als gevolg van aviaire influenza nog geen grootschalige sterfte van tureluurs is vastgesteld, wordt de soort wel als kwetsbaar aangemerkt (Slaterus *et al.* 2022, 2024).

³Nieuwere beoordelingen van de Staat van Instandhouding zijn niet altijd één op één te vergelijken met eerdere beoordelingen door verschillen in de systematiek (ministerie van LNVN 2006, Foppen *et al.* 2016, Vogel *et al.* 2021).

Aangezien tureluurs zich in grote groepen op hoogwatervluchtplaatsen verzamelen, bestaat er voor deze soort een risico op snelle verspreiding van aviaire influenza, met mogelijke sterfte tot gevolg.

- *Verstoring door aanwezigheid:* buiten de broedtijd is de verstoringgevoeligheid van tureluurs groot. Met name bij hoogwatervluchtplaatsen, waar soms tot duizenden vogels bijeen kunnen komen, is het risico op verstoring groot: de verstoringafstand kan hier meer dan 1 kilometer zijn (Krijgsveld *et al.* 2022).
- *Verstoring door opgaande bouwsels:* windmolens en windmolenparken zorgen mogelijk voor verstoring van de vliegbewegingen tussen voedsel- en rustgebieden (barrièrewerking) (Clemens & Lammen 1995, Buij *et al.* 2020).
- *Sterfte door infrastructuur:* tureluurs zijn potentieel kwetsbaar voor aanvaringen met hoogspanningslijnen (Buij *et al.* 2020).
- *Verlies van leefgebied:* in de Zuidwestelijke Delta zijn in de jaren tachtig als gevolg van het afronden van de Deltawerken (en de daardoor verloren peildynamiek, zie drukfactor 'dynamiek oppervlaktewater / zout water') verscheidene gebieden met wadplaten verloren gegaan, waardoor het foerageergebied van wadvogels zoals de tureluur in omvang is afgenomen (Schekkerman *et al.* 1992). Ook op andere locaties kan er lokaal foerageergebied verloren gaan door bijvoorbeeld kustversterking en havenbouw. Bodemdaling als gevolg van gaswinning in combinatie met zeespiegelstijging als gevolg van klimaatverandering kan mogelijk leiden tot afnemende hoogte en omvang van wadplaten (Foppen *et al.* 2016, van de Pol *et al.* 2024).
- *Intensivering agrarisch gebruik:* de tureluur foerageert buiten de broedtijd voornamelijk buitendijks, waardoor de intensivering van agrarisch gebruik een minder omvangrijk probleem is dan bij steltlopers die vooral in agrarisch gebied foerageren. Desalniettemin kunnen tureluurs die wél in agrarisch gebied foerageren te maken krijgen met een afnemend voedselaanbod als gevolg van de intensivering van agrarisch gebruik, voornamelijk veroorzaakt door de daarmee gepaarde verdroging (zie drukfactor 'verdroging') en bemestingstoepassingen.

Invloeden van buiten Nederland

Hoewel er grote verschillen zijn in de trends van de verscheidene flyway-populaties die Nederland aandoen, gaat de Europese populatie als geheel in aantal achteruit. De flyway-populatie die momenteel het snelst in aantal afneemt betreft de Britse populatie (van Roonen *et al.* 2022), die mogelijk ook voor een klein deel in Nederland overwintert. In de broedgebieden ondervindt de tureluur met name problemen als gevolg van de intensivering van landgebruik en de daarmee gepaarde toegenomen ontwatering, bemesting, begrazing en agrarische werkzaamheden. Hierdoor komen er in veel gebieden niet genoeg jongen groot (Malpas *et al.* 2013, Keller *et al.* 2020). Ook in Nederland spelen deze knelpunten voor broedende tureluurs. Deze knelpunten zijn van beperkte invloed op onze niet-broedpopulatie omdat een deel van de Nederlandse broedvogels in de nazomer in de getijdengebieden vertoeven en een nog kleiner deel in Nederland blijft overwinteren. Wegens het complexe netwerk aan verschillende flyway-populaties die Nederland aandoen is het lastig om het precieze effect van klimaatverandering op de trekroutes en daarmee aanwezigheid van de tureluurs in Nederland te voorspellen. Meer kennis over de precieze aandelen van elke flyway-populatie die Nederland buiten de broedtijd aandoen zou kunnen helpen om deze kennisleemte op te lossen.

7. Maatregelen voor beheer, herstel en uitbreiding

Hieronder worden aanbevolen maatregelen genoemd ten behoeve van de soort.

- Op plaatsen waar tureluurs in grote groepen samenkomen, met name hoogwatervluchtplaatsen, is het van belang om verstoring door bijvoorbeeld waterrecreatie te beperken. Over het algemeen wordt bij recreatie als afstand tussen de groep vogels en de verstoring bron een bufferzone van minimaal 250 meter geadviseerd, en bij hoogwatervluchtplaatsen tot 1 kilometer, afhankelijk van de openheid van het habitat, de groepsgrootte en soort samenstelling. Wadlopen met groepen of vanaf droogvallende schepen zijn ongunstig voor de rust van tureluurs (Krijgsveld *et al.* 2022).
- Het verlies van leefgebied als gevolg van het afronden van de Deltawerken en andere kustversterkingen kan deels gecompenseerd worden door uitbreiding en behoud van geschikte foerageergebieden door o.a. verbeterd sedimentbeheer en het richten op natuurlijkere overgangen tussen land en zee.
- Voor tureluurs die in agrarisch gebied foerageren kan het verhogen van de waterstand en aanleg van plasdrassen uitkomst bieden om het voedselaanbod te vergroten.
- Maatregelen ten behoeve van wormenpopulaties op met name grasland, zoals het beperken van bemesting, zijn van belang.

Onderscheid in maatregelen gericht op regulier beheer (instandhouding), preventie of herstel (aanvullende maatregelen om verslechtering te voorkomen of terug te draaien) en/of uitbreiding van leefgebied. Zie de tekst hierboven voor de volledige beschrijving van de maatregelen.

Maatregel	Regulier beheer	Preventie of herstel	Uitbreiding
Waarborgen rust		x	
Verbetering sedimentenbeheer, creëren natuurlijke overgangen tussen land en zee		x	x
Vernattingsmaatregelen agrarisch gebied	x	x	
Beperken bemesting ten behoeve van wormenpopulaties		x	

8. Bronnen

- Bijlsma R. G., Hustings F. & Camphuysen C. J. 2001. Algemene en schaarse vogels van Nederland (Avifauna van Nederland 2). GMB Uitgeverij/KNNV Uitgeverij, Haarlem/Utrecht.
- Buij R., Jongbloed S., van der Jeugd H., Klop E., Lagerveld S., Limpens H., Meeuwssen H., Ottburg F., Schippers P., Tamis J., Verboom J., van der Wal T., Wegman R., Winter E. & Schotman A. 2018. Kwetsbare soorten voor energie-infrastructuur in Nederland; Overzicht van effecten van hernieuwbare energie-infrastructuur en hoogspanningsleidingen op de kwetsbaarste soorten vogels, vleermuizen, zeezoogdieren en vissen, en oplossingsrichtingen voor een natuurinclusieve energietransitie. Wageningen Environmental Research Rapport 2883.
- Clemens T. & Lammen C. 1995. Windkraftanlagen und Rastplätze von Küstenvögeln -ein Nutzungskonflikt. Seevögel 16: 34-38.
- Foppen R., van Roomen M., van den Bremer L. & Noordhuis R. 2016. De ecologische haalbaarheid van de Natura 2000 instandhoudingsdoelen voor vogels. Sovon-rapport 2016/51. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- Hornman M., Koffijberg K., van Oostveen C., van Winden E., Louwe Kooijmans J., Kleefstra R., Vergeer J.W. & Soldaat L. 2024. Watervogels in Nederland in 2021/2022. Sovon rapport 2024/22, RWSrapport BM 24.04. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- Keller V., Herrando S., Voříšek P., Franch M., Kipson M., Milanese P., Martí D., Anton M., Klvaňová A., Kalyakin M. V., Bauer H.-G. & Foppen R.P.B. 2020. European Breeding Bird Atlas 2: Distribution, Abundance and Change. European Bird Census Council & Lynx Edicions, Barcelona.
- Kleefstra R., van Roomen M., van Winden E. & Tanger D. 2014. Pleisterende Goudplevieren en Kieviten in Nederland. Trends in aantallen en verspreiding sinds de jaren zeventig. Limosa 87: 20-32.
- Kleefstra R., Bijleveld A.I., van Dijk A., van Els P., Folmer E., van Turnhout C & van Winden E. 2021. Overwinterende en doortrekkende Wulpen in Nederland: trends in aantallen en verspreiding sinds de jaren zeventig. Limosa 94: 44-57.
- van Kleunen A., van Roomen M., Janssen J.A.M., Kuiters A.T., van Winden E., Boele A., Schmidt A.M. & van Vreeswijk T. 2017. Advies over correcties en bijstellingen van Natura 2000-doelen; Achtergronddocument bij het rapport Advies over de Natura 2000 doelensystematiek en Natura 2000-doelen. Rapport 2779C. Sovon-rapport 2016/27. Wageningen Environmental Research, Wageningen.
- Koffijberg K., Blew J., Eskildsen K., Günther K., Koks B., Laursen K., Rasmussen L.M., Potel P. & Südbeck P. 2003. High tide roosts in the Wadden Sea. A review of bird distribution, protection regimes and potential sources of anthropogenic disturbance. Wadden Sea Ecosystem 16. CWSS/TMAG/JMMB, Wilhelmshaven.
- Krijgsveld K.L., Klaassen B. & van der Winden J. 2022. Verstoring van vogels door recreatie. Literatuurstudie van verstoringgevoeligheid en overzicht van maatregelen. Deel 1 hoofdrapport & deel 2 soortbesprekingen. Uitgave Vogelbescherming Nederland, Zeist.
- Maclean I.M.D., Austin G.E., Rehfish M.M., Blew J., Crowe O., Delany S., Devos K., Deceuninck B., Günther K., Laursen K., van Roomen M. & Wahl J. 2008. Climate change causes rapid changes in the distribution and site abundance of birds in winter. Global Change Biology 14: 2489-2500.
- Malpas L.R., Smart J., Drewitt A., Sharps E. & Garbutt A. 2013. Continued declines of Redshank *Tringa totanus* breeding on saltmarsh in Great Britain: is there a solution to this conservation problem? Bird Study 60: 370-383.
- Ministerie van LNV. 2006. Natura 2000 doelendocument. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.
- Ministerie van LNVN. 2026. Natura 2000 Doelendocument 2026; vernieuwde landelijke doelen voor Natura 2000-habitattypen en -soorten. Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur. Den Haag.
- van de Pol M., Bailey L.D., Frauendorf M., Allen A.M., van der Sluijs M., Hijner N., Brouwer L., de Kroon H., Jongejans E. & Ens B.J. 2024. Sea-level rise causes shorebird population collapse before habitats drown. Nature Climate Change 14: 839-844.
- van Roomen M., Citegetse G., Crowe O., Dodman T., Hagemeijer W., Meise K. & Schekkerman H. (eds.). 2022. East Atlantic Flyway Assessment 2020. The status of coastal waterbird populations and their sites. Wadden Sea Flyway Initiative p/a CWSS, Wilhelmshaven, Germany, Wetlands International, Wageningen, The Netherlands, BirdLife International, Cambridge, United Kingdom.
- Schekkerman H., Meininger P. & Meire P. 1992. Watervogels en de Oosterscheldewerken. De Levende Natuur 93: 147-152.

- Schekkerman H., Meiningen P.L. & Meire P.M. 1994. Changes in the waterbird populations of the Oosterschelde (SW Netherlands) as a result of large-scale coastal engineering works. *Hydrobiologia* 282/283: 509-524.
- Slaterus R., Schekkerman H., Kleyheeg E., Sierdsema H. & Foppen R. 2022. Impact van hoogpathogene aviaire influenza op vogelpopulaties in Nederland. Sovon-rapport 2022/90. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- Slaterus R., Bresser S. & Brinkman C. 2024. Hoogpathogene aviaire influenza als bedreiging voor vogelpopulaties in Nederland. Sovon-rapport 2024/19. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- Tijssen W. 2018. Tureluur *Tringa totanus*. Pp. 266-267 in: Sovon Vogelonderzoek Nederland 2018. Vogelatlas van Nederland. Kosmos Uitgevers, Utrecht/Antwerpen.
- Vogel R., Foppen R., van den Bremer L., van Turnhout C.A.M. & van Roomen M. 2021. Methodiek voor de bepaling van de staat van instandhouding van vogels. Sovon-rapport 2021/26. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- Vogel R., Zoetebier D., van Winden E., Sierdsema H., Foppen R. & van den Bremer L. 2024. Geactualiseerd landelijk overzicht van vogelsoorten met concentraties van (inter)nationaal belang. Sovon-rapport 2024/13. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Geraadpleegde websites

- Sovon Vogelonderzoek Nederland. 2024. Bouwsteen Tureluur niet-broedvogel. <https://stats.sovon.nl/pub/publicatie/22021>. Geraadpleegd op 10/02/2025.